



Deze nota betreft het thema 'samenwerking'

In ons beheergebied worden plannen gemaakt op het gebied van wonen, werken, natuur en recreatie. Rijnland koppelt eigen projecten aan die van anderen, aan de hand van strategische samenwerkingsagenda's. Hiermee worden doelen van Rijnland gekoppeld aan de agenda's van partners.

Memo – Ter kennisname

Registratienummer:
18.136121

Aan: VV
Van: D&H
Onderwerp: Strategische samenwerkingsagenda's
Datum: 22-10-2018

Waarom moet u dit weten

Deze memo informeert de VV over de stand van zaken rondom de strategische samenwerkingsagenda's, inclusief financiën, dilemma's en gekozen oplossingsrichtingen.

Kernboodschap

De bestuurlijke gebiedsaccounthouders en ambtelijke relatiemanagers bouwen aan het relatiemanagement met als doel belangen en ambities bij elkaar te brengen zodat water meegenomen wordt in de integrale beleidsafweging. Dat is succesvol: we komen tot steeds meer strategische samenwerkingsagenda's, doen mee met klimaatstresstesten en risicodialogen, praten mee aan Omgevingsvisiestafels en mengen ons in verstedelijkingsafspraken en gebiedsprocessen. Daarvoor zijn we actief in allerhande netwerken op verschillende schaalniveaus. In deze processen boeken we successen, maar het is ook zoeken en kost tijd: hoe vergroten we onze invloed in netwerken en zorgen we ervoor dat water meegenomen wordt in de integrale beleidsafweging? Hoe geven we hierin rugdekking en vrijheid aan onze medewerkers en nemen we tegelijkertijd ons algemeen bestuur serieus in hun kaderstellende, controlerende rol? Hoe wegen we het maatschappelijk belang in relatie tot onze kerntaken? En hoe sluiten we aan op de dynamiek van buiten en stemmen we onze eigen inzet daarop af? Het is experimenteren en leren en hierin maken we stappen.

Context

Al eeuwenlang werken we bij het Hoogheemraadschap van Rijnland continu aan een goed functionerend en veilig watersysteem. Al ruim 750 jaar bewegen we mee met de dynamiek van het water. We zorgen in een van de meest

kwetsbare rivierdelta's op aarde voor voldoende en gezond water en voor droge voeten. Dat we samen met water veilig wonen, werken en recreëren in dit gedeelte van Nederland: dat is het bestaansrecht van ons waterschap. Leven in Rijnland is samenleven met water.

Maar de wereld verandert. Maatschappelijke uitdagingen, zoals klimaatverandering, de energietransitie, bodemdaling, circulaire economie, de digitale transformatie en de veranderingen in het publieke domein vragen van Rijnland om een andere manier van sturen en (samen) werken.

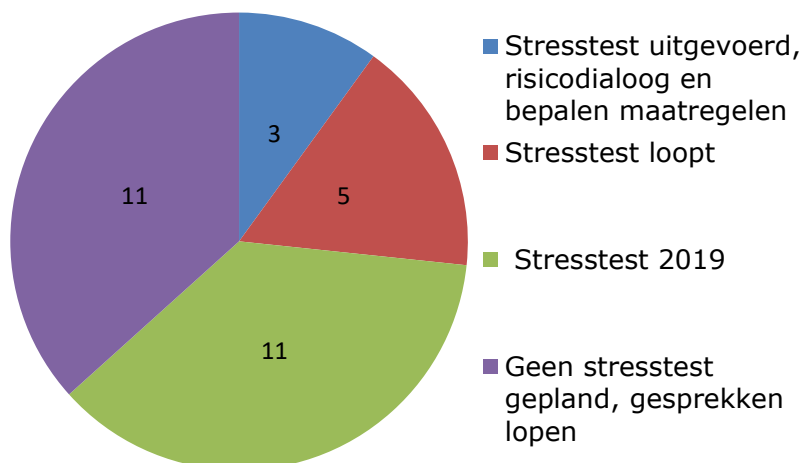
Rijnland heeft zijn partners nodig om zijn doelen te verwezenlijken en andersom, waarbij we streven naar maatschappelijke meerwaarde. Het relatiemanagement legt een basis om hierover gesprekken te voeren, belangen en ambities bij elkaar te brengen en ervoor te zorgen dat water meegenomen wordt in de integrale beleidsafweging. De aanpak via strategische samenwerkingsagenda's is één van de manieren waarop we dat doen. Andere Rijnlandse trajecten die vorm geven aan een andere manier van sturen en (samen)werken zijn: Invoering van de Omgevingswet, Rijnland als Proactieve Samenwerker en Maatschappelijke initiatieven.

De VV heeft in november 2016 ingestemd met de uitgangspunten en generieke kaders voor de strategische samenwerkingsagenda's. Tevens heeft de VV ingestemd met een krediet van € 500.000,- voor de strategische samenwerkingsagenda's. Afspraak met de VV is dat D&H afstemt, coördineert en beslist over de strategische samenwerkingsagenda's en bijbehorende financiën en over de voortgang jaarlijks rapporteert aan de VV, waarvoor deze memo.

Stand van zaken

Belangrijk doel van het relatiemanagement is belangen en ambities bij elkaar brengen en ervoor zorgen dat water meegenomen wordt in de integrale beleidsafweging. Strategische agenda's, omgevingsvisies en klimaatadaptatie (het doen van stresstesten en het voeren van risicodialogen) zijn in 2018 belangrijke speerpunten in het relatiemanagement.

Figuur 1: Stand van zaken stresstesten - gemeenten



Dat heeft succes: we komen tot meer strategische samenwerkingsagenda's, we doen bij steeds meer gemeenten en regio's mee met stresstesten en risicodialogen (zie figuur 1), we praten mee aan Omgevingsvisies-tafels en mengen ons vaker in verstedelijkingsafspraken en gebiedsprocessen.

Inmiddels hebben we een strategische samenwerkingsagenda met gemeente Velsen, Zoetermeer, Katwijk/Dunea en Schiphol TradePark. Met de gemeenten Bloemendaal/Heemstede, Haarlem, Haarlemmermeer (incl. Haarlemmerliede en Spaarnwoude), Amstelveen, Alphen aan den Rijn, Leiden en Gouda werken we aan concepten.

Niet alleen middels strategische samenwerkingsagenda's wordt samengewerkt. We benutten netwerken en coalities in allerlei vormen en op verschillende schaalniveaus. Het regionale schaalniveau, met bijbehorende (in)formele netwerken van (semi) overheidsinstellingen, belangengroepen en bedrijven, wordt steeds belangrijker en biedt ons kansen. In toenemende mate richten we ons hierop. Enkele voorbeelden van samenwerkingstrajecten, anders dan de strategische agenda's:

- Op het niveau 'Hart van Holland' - de samenwerking van tien gemeenten in de Leidse regio waarbij ook Rijnland is aangesloten- is een regionale agenda Omgevingsvisie 2040 vastgesteld;
- Rijnland is mede ondertekenaar van het 'Convenant Klimaatadaptief Bouwen' met daarin ontwerpprincipes en uitgangspunten voor klimaatadaptatief bouwen in de provincie Zuid-Holland;
- Binnen de Metropoolregio Amsterdam werken we mee aan het verwoorden van de bestuurlijke ambities voor klimaatbestendige gebiedsontwikkelingen;
- In Gouda werken we samen met gemeente, provincie, Rijk en kennisinstellingen in de coalitie 'Stevige stad op slappe bodem';
- Met de Greenport Ontwikkelingsmaatschappij (GOM) hebben we een intentieverklaring getekend voor samenwerking aan de herinrichting van de Duinen Bollenstreek;
- Met Heineken, provincie Zuid-Holland, Naturalis Biodiversity Centre, Wageningen Environmental Research hebben we een strategische samenwerking onder de naam 'Groene Cirkels'.

Kredietaanvraag in 2018 niet nodig

De VV heeft november 2016 € 500.000,- beschikbaar gesteld voor strategische samenwerkingsagenda's. Dit krediet is bedoeld voor concrete maatregelen, maar hiervan is nog geen gebruik gemaakt. Het samen opstellen van een strategische agenda en het komen tot concrete maatregelen kost meer tijd dan voorzien. De eerste inblik in strategische samenwerkingsagenda's laten vooral procesafspraken en onderzoeksprojecten zien. In plaats van dat over operationele oplossingen wordt gepraat (zoals het vergroten van duikers, waarop in het recente verleden de nadruk lag), is in de gesprekken veel aandacht voor het verkennen van gezamenlijke ambities, het

onderzoeken van de effecten van klimaatveranderingen, de aansluiting bij ruimtelijke ontwikkelingen en omgevingsvisies. Dat is een positieve verschuiving en past binnen het gedachtegoed van het coalitieakkoord en de strategische samenwerkingsagenda's. De proces- en onderzoekskosten die hiermee samenhangen komen ten laste van de exploitatie en drukken niet op het krediet.

Dilemma's strategische samenwerkingsagenda's

De VV heeft in november 2016 aangegeven dat zij op de hoogte wil blijven van de dilemma's die spelen rondom strategische samenwerkingsagenda's. Hieronder een aantal dilemma's met daarbij de gekozen oplossingsrichting.

- **Hoe komen we tot strategische samenwerkingsagenda's?** Rijnland stelt strategische agenda's samen met gemeenten (of een andere partner) op en heeft daarmee uiteraard niet de volledige regie en zeggenschap over het tijdspad en de inhoud. We doen het immers samen, en de ene gemeente heeft andere ambities ten aanzien van doelen, planning en synergiekansen dan de andere. Rijnland jaagt bestuurlijk en ambtelijk aan. Dit doen we o.a. via goede voorbeelden, bestuurlijke en ambtelijke overleggen en het meedoen aan stresstesten en Omgevingsvisies.
- **Hoe dans je tussen de schalen?** Rijnland werkt samen met gemeenten, regio's, provincies, het Rijk, belangenorganisaties en bedrijven. Die samenwerking neemt verschillende vormen aan in netwerken en coalities, die allemaal hun eigen focus, tijdspad en dynamiek hebben. De verscheidenheid aan schaalniveaus en samenwerkingsvormen is een gegeven en biedt kansen voor een goede integrale beleidsafweging, maar maakt besluitvorming soms ook complex en ondoorzichtig. Ook is het zoeken hoe ons eigen belang bewaken in de veelheid van belangen die spelen in netwerken. Het is zaak om steeds te onderkennen dat er verschillende samenwerkingsgremia zijn, overzicht te houden van waar we aan tafel zitten en met elkaar in gesprek te blijven hoe we welke belangen waar inbrengen. Dat is experimenteren, veel afstemmen en leren.

Waar komen we elkaar tegen? Voorbeeld gemeente Leiden en Rijnland

Lokaal

- Gemeente Leiden en Rijnland stemmen bilateraal af en werken aan een strategische samenwerkingsagenda waarin water gerelateerde onderwerpen in de breedte terugkomen.

Regionaal

- In de Leidse regio is een Integraal Afvalwaterketen Plan vastgesteld door gemeenten, Rijnland, Oasen en Dunea. Dit plan focust op de waterketen.
- Gemeente Leiden werkt op het niveau 'Hart van Holland' samen met negen gemeenten aan de Omgevingsvisie 2040. In dat kader is een integrale agenda opgesteld, die betrekking heeft op de fysieke leefomgeving. Rijnland is als partner betrokken in deze samenwerking.
- Gemeente Leiden en Rijnland komen elkaar eveneens tegen aan de ambtelijke en bestuurlijke

tafels van de regionale samenwerking Holland-Rijnland, van waaruit o.a. voortvarend wordt gewerkt aan de energietransitie.

- **Hoe geven we vorm aan de verschillende rollen van de overheid?** Naast een rechtmatige en presterende organisatie, gericht op regulering en overheidsingrijpen, acteren we ook als een netwerkende overheid. Steeds vaker vindt in netwerken en coalities de maatschappelijke afweging plaats. Om daarin te participeren, hebben het dagelijks bestuur en medewerkers vrijheid nodig om met verschillende oplossingen thuis te komen. Hoe verhoudt zich dit tot de agenderende, controlerende en kader stellende rol van het algemeen bestuur? Hoe maken we uitnodigende kaders, waarmee we in netwerken uit de voeten kunnen en waaraan anderen betekenis kunnen geven? Dat zoekproces krijgt vorm via het project 'Rijnland als proactieve samenwerker', maar vindt ook plaats bij de strategische samenwerkingsagenda's.
- **Hoe wegen we maatschappelijk belang i.r.t. de kerntaken?** De klimaatopgaven zijn voor Rijnland speerpunt in de strategische samenwerkingsagenda's. Om het gesprek over klimaatadaptatie te stimuleren, heeft Rijnland in 2017 voor het stedelijk gebied een klimaatatlas laten maken. De klimaatatlas is door gemeenten enthousiast ontvangen en wordt gebruikt bij klimaat-stresstesten. In 2018 heeft het onderwerp klimaatadaptatie een vlucht genomen, mede door het Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie. Inmiddels worden de stresstesten en bijbehorende risicodialogen breed opgepakt, zowel vanuit gemeenten als in regionaal verband. Rijnland participeert, maar de gemeente is zelf aan zet om een stresstest/risicodialoog te organiseren.

Overigens is het bij stresstesten en de risicodialoog zoeken hoe om te gaan met verschillende belangen die overlappen en conflicteren en ieders verantwoordelijkheid daarin. Rijnland praat in toenemende mate mee over opgaven (zoals 'water op straat', paalrot, vergroening, hittestress) die niet direct tot onze kerntaken behoren, maar eraan raken, vragen om onconventionele oplossingen en positiebepaling. Aan de hand van concrete praktijkcases wordt geëxperimenteerd en maken we hierin stappen.
- **Hoe verdelen we financiën en ambtelijke capaciteit op een eerlijke, transparante manier?** Momenteel gaat het bij de strategische agenda's nog niet over geld, maar over ambities en het verkennen en verbreden van opgaven. Het is echter wel zaak om na te denken over hoe een eventuele financiële verdeling van gelden gaat plaatsvinden en hoe we de ambtelijke capaciteit op opportuun kunnen inzetten. We willen aansluiten bij partijen en netwerken die opgaven voortvarend oppakken, maar houden daarbij ook onze eigen taken, financiën en capaciteit in de gaten. We willen partijen eerlijk, zo veel mogelijk gelijk en op een transparante manier behandelen, maar tegelijkertijd willen we niet rigide zijn en ruimte bieden voor maatwerkoplossingen. Uitlegbaarheid is altijd aan de orde.

- **Hoe verhouden bestuurlijke gebiedsaccounthouders en inhoudelijke portefeuillehouders zich tot elkaar?** De bestuurlijke gebiedsaccounthouder bewaakt de bestuurlijke relatie, is de bestuurlijke oren en ogen in het gebied en voert met stakeholders het strategische gesprek over het verbinden van opgaven in een strategische agenda. Hij trekt samen op met de inhoudelijke portefeuillehouders als het gaat om concrete projecten. Inhoud- en gebiedsportefeuilles hebben ieder een plicht als het gaat om halen en brengen en het agenderen van bestuurlijk gevoelige onderwerpen. Zo betrekken gebiedsportefeuillehouders inmiddels standaard de inhoudelijke portefeuillehouders in de voorbereiding van bestuurlijke overleggen die in het kader van het gebiedsaccount plaatsvinden. Ook is de afspraak gemaakt dat concept strategische agenda's in afzonderlijke portefeuillehoudersoverleggen en D&H worden behandeld.